

«Ένα αξέχαστο, σπαρακτικό μυθιστόρημα.»
–Publishers Weekly

ΚΑΛΩΣΡΗΘΟΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΠΩΝ
ΑΞΙΣΤΟΧΝ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ένας άντρας μεθυσμένος πουλά τη γυναίκα του και το κοριτσάκι τους για ένα ευτελές ποσό.
ORBIT LITERÆ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
GUTENBERG

ΑΡΧΙΚΗ / ΚΡΙΤΙΚΕΣ / ΠΟΙΗΣΗ / Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου: «Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα»

ΑΤΕΛΕΙΟΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ.
Μάθετε περισσότερα

Canon
Live for the story_

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου: «Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα»

Ελένη Χωρεάνθη Δημοσιεύτηκε 18 Μαΐου 2020

Ποιητικές διαδρομές με τρένα[1]

Παρατηρώντας τη χαρακτηριστική εικόνα του εξωφύλλου, σκεφτόμουν ποια σχέση μπορεί να έχει με τα τρένα ο ποιητής και όχι μόνο τιτλοφορεί με τον συγκεκριμένο τίτλο τη «συγκεντρωτική» ποιητική του συλλογή με επιλεγμένα ποιήματα από προηγούμενες συλλογές, τα οποία αναφέρονται σε διαδρομές στα ποιητικά τοπία του με τα απόμαχα πλέον τρένα. Και ποια εσωτερική ανάγκη τον ώθησε να κάνει ετούτη την έκδοση. Εμμέσως, πλην σαφώς και ευκρινώς, την απάντηση τη δίνει ο ίδιος:

...Εις εαυτόν άλλωστε
Κι ό,τι διαβάζετε γράφω.

ΑΤΕΛΕΙΟΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΓΙΑ ΑΤΕΛΕΙΟΤΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ.
Μάθετε περισσότερα

Canon
Live for the story_

Πληροφορεί τους αναγνώστες του πως για τον εαυτό του το κάνει, ότι στον εαυτό του απευθύνεται για να του θυμίζει την περασμένη του ζωή, παραλληλίζοντάς τη με αμέτρητα, επιτόπια, ωστόσο, ταξίδια –«Αθήνα-Κόρινθος»– οι παρελθούσες καθημερινές διαδρομές. Σε όσα ταξίδια αναφέρεται, όλα είναι τετελεσμένα, παλιωμένα όπως τα παλιά τρένα. Πόση πείρα έχουν πάνω τους αυτά τα απόμαχα ατμοκίνητα οχήματα, πόσα βάρη, τι αναμνήσεις κουβαλούσαν μια ζωή αγκομαχώντας στις ανηφόρες, πόσα πρόσωπα, πόσα καθημερινά περιστατικά και γεγονότα, πόσες μνήμες και αναμνήσεις έχουν αποτυπωθεί πάνω στα παλιωμένα, στα τριμμένα καθίσματα. Πόσα γέλια και κλάματα ερωτευμένων έχουν ακούσει. Στην πραγματικότητα, για τον ίδιο γράφει. Για τον εαυτό του συμμαζεύει τις αναμνήσεις του μέσα από πραγματικά ή νοερά ταξίδια με τρένα. Τα πράγματα είναι απλά – δεν χρειάζεται να ψάχνουν οι αναγνώστες του για αιτιώσεις, μεταφορές, αιτιώδεις σχέσεις και συναφή φιλολογικού, κυρίως, ενδιαφέροντος στοιχεία.

Έτσι, δεν είναι τυχαίο που ο Θ.Π. Ζαφειρίου προτάσσει τρία ποιήματα: «Ο Νίκος Καρούζος, ο Μίλος Χρμα και ο Μάρκος Αυρήλιος στον σταθμό Λαρίσης», το ένα, «Πρώτο ταξίδι τελευταίο» (Σαν όνειρο), το δεύτερο, και «Hauptbahnhof Regensburg», το τρίτο – τρία εισαγωγικά, κατά κάποιον τρόπο, ποιήματα που τα διαπερνά λεπτή ειρωνεία και διακριτικό μαύρο χιούμορ. Πίσω όμως από αυτό το παιγνίδισμα των λέξεων υποβόσκει ένας μελαγχολικός γλυκόπικρος ρυθμός και τόνος αυτοπροσδιορισμού: «...Εις εαυτόν άλλωστε/ Κι ό,τι διαβάζετε γράφω». Ξένους σε κάθε σταθμό συνοδεύει, μόνος μεταξύ αγνώστων, επομένως, περιμένει το τρένο στον σταθμό Λαρίσης να τον φέρει κάτι το καινούριο, μια έκπληξη, κάτι διαφορετικό που να δημιουργεί ρουπυθόσεις για την επόμενη αναμονή επιστροφής του συμριού.

Μέσα σε λίγους στίχους μπορεί να κλείσει όλο το νόημα της ζωής, μιλώντας καθαρά, απλά, χωρίς προσπάθεια επιβεβαίωσης ή εντυπωσιασμού:

*Τραϊνάκι Λούνα Παρκ η ηλικία.
Αγκομαχώντας ανεβαίνει.
Για μια στιγμούλα σταματά.
Στη μέση της διαδρομής. Στην κορυφή
Έχει την πόλη, τη ζωή στο πιάτο.
Γέλια παιδιών, ξεφωνητά
Ερωτευμένων ζευγαριών.
Τα παίρνει όλα, ανέμελα, η επιτάχυνση.
Η φοβερή ταχύτητα στο τούνελ.
Το απότομο φρενάρισμα στον πάτο.
(«Γεροντικό παιχνίδι», σελ.38)*

Διόλου τυχαία, αλλά στοχευμένα, ο ποιητής επέλεξε να ταξιδεύει τους στοχασμούς του με τρένο και μάλιστα με το σταματημένο, το κουρασμένο τρένο, το γεμάτο αναμνήσεις όχημα, που αν είχε φωνή το ίδιο, θα μας διηγόταν του κόσμου τις ιστορίες που κουβαλούσε μια ολόκληρη ζωή, άλλες χαριτωμένες με τα γέλια και τα ξεφωνητά των ερωτευμένων, άλλες λυπητερές με τους αναστεναγμούς και τα αγκομαχιά των γερόντων, όπως στο «τραϊνάκι Λούνα Παρκ»: σαν τρενάκι Λούνα Παρκ βλέπει την ηλικία του, τη διαδρομή της ζωής του ο ηλικιωμένος άνθρωπος. Από την «κορυφή» με την πόλη και τη ζωή «στο πιάτο», ίσασε τη στιγμή που «το απότομο φρενάρισμα στον πάτο» τον προσγειώσει στην αμελική πραγματικότητα, στο τέλος του ταξιδιού. Αλλά δεν μπορεί να γίνει αλλιώς, αφού όσο και αν:

*Τρέχει τρέχει το μετρό
Πιο γρήγορα από το νερό
[...]
Βαριά μας πέφτει πέτρα στο στομάχι.
Αυτά έχει η ζωή μας ζωή νάκει.
(«Αμετροπέεια», σελ.70)*

Αλλά δεν λείπει το διακριτικό χιούμορ και η λεπτή ειρωνεία, όπως και ο σαρκασμός της επίφασης η οποία χαρακτηρίζει συχνά τη ζωή μας των ανθρώπων, που λησμονάμε πως αρκεί ένα απότομο φρενάρισμα του τρένου για να βρεθούμε στον «πάτο»:

*Αγνωστοι μεταξύ τους
Αλλά σε σχηματισμό ζευγαριού.
Κρεμασμένοι δίπλα δίπλα
Από χειρολαβές βαγονιού.
Αυτό είναι γάμος ιδανικός.
Αμίλητοι όπως οι νεόνυμφοι [...]
(«Γάμος ιδανικός»)*

Οι εικόνες που ανοίγουν μπροστά μας είναι άπειρες και συναρπαστικές. Ίσως δεν θα υπήρχε καλύτερος τρόπος να γυρίσει κανείς πίσω και να δει την περασμένη του ζωή ζωγραφισμένη στην εσωτερική επιφάνεια ενός απόμαχου τρένου, βραδυκίνητου σε σχέση με τα σύγχρονα μέσα, και να ζήσει από την αρχή τη μαγεία της μέσας από τις όποιες αντιφάσεις και αντιστάσεις.

Η μνήμη επιμένει να θυμίζει τα βιωμένα τοπία.

Νιώθοντας ο ίδιος όπως ένας αιώνιος ταξιδιώτης, που ωστόσο κάνει πάντα την ίδια διαδρομή κι έχει διανύσει τεράστιες αποστάσεις «με το πήγαινε-έλα», κι όμως βρίσκεται πάντα στο ίδιο σημείο στην αρχή της διαδρομής, η επιθυμία τον σπρώχνει να φύγει από την παλιά συνήθεια, να δοκιμάσει το καινούριο τρένο κι ας είναι βέβαιος πως θα σαπίσει κι αυτό, αλλά θα ζήσει τη ζωή και τα ταξίδια του ξανά κι από την αρχή. Και θέλει:

*...Να φύγει κι από δω.
Απ' τα παλιά βαγόνια που σαπίζουν
Στα καινούρια έτσι θα σαπίζω
Επιστρέφοντας κι εγώ
(«Αθήνα-Κόρινθος με επιστροφή»)*

Ό,τι κι αν κάνουμε, όσο και να προσπαθούμε να το αποφύγουμε, να ξεκάσουμε τα περασμένα, το παρελθόν μάς ακολουθεί. Η μνήμη επιμένει να θυμίζει τα βιωμένα τοπία. Φέρνει στην επιφάνεια γεγονότα και περιστατικά της ζωής που ο ποιητής εντάσσει στην ποίησή του με επιγραμματικούς στίχους, που συγκεντρώνουν το νόημα της ζωής και της φιλοσοφίας του και προκαλούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον με το ανάλαφρο, το ειρωνικό όσο και χαριτωμένο παιγνίδι με τις λέξεις, που συχνά τις χρησιμοποιεί σαν έξυπνα και ραζιδιούργα νόμια που τον πηγαυοφέρνουν από σταθμό σε σταθμό με τεχνάσματα και τρικλοποδιές, κάνοντας την ίδια πάντα διαδρομή, κι ας έχει την ψευδαίσθηση πως διανύει τεράστιες αποστάσεις. Ενώ ένα είναι βέβαιο, ότι βρίσκεται πάντα στον Σταθμό Λαρίσης:

*...Ταξιδεύω στις αφίξεις
Με τα τελειωμένα
Δρομολόγια των τραίνων.
(«Σταθμός Λαρίσης»)*

Μια ολόκληρη ζωή μέσα σ' ένα τρένο. Κάθε διαδρομή κι ένα καινούριο ταξίδι, μια άλλη ιστορία, ευχάριστη, δυσάρεστη, δεν έχει και πολλή σημασία. Το σημαντικό είναι ότι η ζωή ταξιδεύει, το τρένο δεν σταματάει να ζει τις περιπέτειες που έχουν ζήσει ταξιδιώτες αιώνιοι οι άνθρωποι μέσα στα βαγόνια. Κάθε βαγόνι έχει τη δική του ιστορία, όπως και κάθε διαδρομή. Κοντολογίς, κάθε ποίημα είναι και μια σύντομη, ευχάριστη ή δυσάρεστη, φιλοσοφημένη ιστορία αγάπης, πένθους, καθημερινής τρέλας, λύπης ή χαράς, δράμα ή φαρσικοκωμωδία. Σίγουρα, όμως, ενδιαφέρουσα και συναρπαστική, όσο και η ίδια η ποίηση και η ζωή:

*Μπορεί σαν νήμα της ζωής
Να κόβεται μια σιδηροδρομική γραμμή
Ή να πηγαίνει ξαφνικά στο πουθενά;
[...]
Αλλ' όχι μόνον των καταργημένων
Του περασμένου αιώνα τραίνων
Αλλά και των υψηλών ταχυτήτων
Των μελλοντικών, τότε που το προσδόκιμο ζωής
Πιθανότατα συνεχώς θ' αυξάνεται,
Αλλά το ταξίδι συνεχώς θα λιγοστεύει.
(«Παράδοξο των τραίνων»)*

Είναι σαφές πως δεν είναι δυνατόν με μερικές εκατοντάδες λέξεις και φράσεις να αναφερθείς σε όλα τα σημαντικά, και τα ασήμαντα ακόμα, που στοιχειώνουν το σώμα μιας ποίησης περιεκτικής και πολυταξιδεμένης, και να αποκρυπτογραφήσεις τα μυστικά των λέξεων. Ωστόσο, είναι μεγάλη η χαρά που νιώθεις απολαμβάνοντας τη μαγεία των υπέροχων διαδρομών μιας ζωής μέσα στα τρένα με τα μάτια του ποιητή, ίσασε τη στιγμή που κουρασμένος πια και σκουριασμένος στα μάτια των άλλων, μέσα σε τόσες διαδρομές, αισθάνεται πως έχει χάσει το πρόσωπό του και το αναζητάει στο πρόσωπο κάθε καινούριου επιβάτη που επιστρέφει, περιμένοντας σε κάποιο σταθμό:

*Δεν θέλω πια
Να περνάω απ' τους σταθμούς
Αλλά σε κάποιον να κατέβω
Και να περμένω
Από τα τραίνα
Που αντίθετα περνούν
Μήπως σε κάποιον επιβάτη δω
Το πρόσωπό μου το χαμένο.
(«Το τέλος της διαδρομής»)*

Έχουν περάσει από τα χέρια μου δεκάδες ποιητικές συλλογές. Κι έχουν δει τα μάτια μου πολλές εκατοντάδες ποιήματα κάθε λογής, ήθους, ύψους, ποιότητας, ανακλασ θεμάτων, παραδοσιακών και σύγχρονων στίχων. Σύλλογη με σύλλογη, ωστόσο, με εμμονή και πίστη, μόνο η ενασχόληση ή έστω οικιαφής σ' ένα συγκεκριμένο θέμα, γόνονος ή κατάσταση, πρώτη φορά συναντώ. Εκπλήσσει ευχάριστα, όχι μόνο η αγαπητική σχέση του ποιητή με τα τρένα, αλλά και ο ρυθμός, ένα ανάλαφρο λίκνισμα των στίχων, η διακριτή ειρωνεία, όπως κι ο σαρκασμός, η στερεά δομή και η ποιότητα των ποιημάτων, αυτό το ιδιαίτερο που κομίζουν «εις την τέχνην» της ποιήσεως.

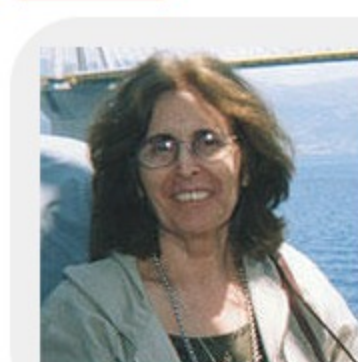
Η συλλογή, εκτός από το ευρηματικό εξώφυλλο που φιλοτέχνησαν η Αλκηστις Μικαηλίδου και ο Κωνσταντίνος Σακελλαρίου, κοσμείται και από 15 εντός, συν ένα στο οπισθόφυλλο, ασπρόμαυρα υπέροχα σχέδια και 6 φωτογραφίες του τρένου στο Ρουφ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

[1] Όσον αφορά την ορθογραφία του κειμένου, μόνο στα παραθέματα από τη συλλογή κράτησα εκείνη του ποιητή: τραίνα, Λαρίσης.

Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου
εικονογράφηση: Αλκηστις Μικαηλίδου – Κωνσταντίνος Σακελλαρίου
Andy's Publishers
151 σελ.
ISBN 978-960-565-280-7
Τιμή €12,00

Η Ελένη Χωρεάνθη είναι συγγραφέας, δοκιμογράφος, κριτικός λογοτεχνίας και μεταφράστρια.

Άλλα κείμενα:

- Διονύσης Π. Σιμόπουλος: «Ο ουρανός της Ελλάδας Άνοιξη»
- Lisabeth Emily Clark: «Δεν μου αρέσει το διάβασμα»
- Troy Cummings: «Μπορώ να γίνω ο σκύλος σου;»
- «Ιουδα Ισκαριώτη ομολογία» της Ελένης Χωρεάνθη

